

Verkiezingsprogramma 2025

Libertaire Partij

INLEIDING

De overheid is er niet voor ons

Ooit was de overheid er om ons te dienen. Inmiddels zien we een monster dat blijft groeien, zichzelf bedient, ons gedrag stuurt en ons armer maakt.

Het gevolg? We leven continu onder druk. Tijd en geld lijken steeds schaarser te worden. De dagen vliegen voorbij, en de balans tussen werk en privé is ver te zoeken. Steeds vaker wijzen mensen naar het 'kapitalisme' als de boosdoener achter deze toenemende stress en ongelijkheid.

Maar er is geen sprake van kapitalisme als overheid, instituten en grote bedrijven elkaar in stand houden. Dat is geen marktwerking, maar machtwerking. Dat is geen kapitalisme, maar corruptie.

Het beleid in Nederland lijkt ondertussen een keuze tussen links of rechts, tussen verzorgingsstaat of vrije markt. We hebben echter geen van beide: we krijgen controle in plaats van verzorging en vriendjespolitiek in plaats van vrije markt.

De LP doet niet mee aan het oude spel van linkse of rechtse standpunten. Wij maken keuzes op basis van principes. Vrijheid is ons vertrekpunt. Jij beslist over je eigen leven, zolang je een ander geen schade toebrengt: geen geweld, geen dwang, óók niet via de overheid.

We geloven in vrijwillige samenwerking, we regelen het onderling samen, niet opgelegd van bovenaf.. En we vertrouwen mensen wél. Want alleen in vrijheid kun je verantwoordelijkheid nemen. Wij zijn niet tegen alles, wij zijn vóór iets beters. De macht gaat naar waar ze thuishoort: bij ons.

De oplossing ligt niet in méér regels, belasting, EU of NAVO, maar in minder. Het is tijd voor [de zaag door Den Haag](#).

Tom van Lamoen

Lijsttrekker Libertaire Partij

INHOUDSOPGAVE

1. DE ROL VAN DE OVERHEID	5
1.1 Minder regulering	5
1.2 Staatsschuld	6
1.3 Grondwet	6
1.4 Rechtspraak	7
1.5 De Europese Unie	7
2. BELASTING	9
2.1 Tegenbegroting	9
2.2 Facturatie van overheidsdiensten	10
2.3 Belasting voor bedrijven	10
3. ONDERWIJS	12
3.1 Vrije onderwijskeuze	12
3.2 Financiering van onderwijs	13
4. IMMIGRATIE	16
4.1 Asiel	16
4.2 Lang verblijf in Nederland	17
4.3 Werken in Nederland	17
5. MACHT VAN GROTE BEDRIJVEN	18
5.1 Monopolies en mededingingsautoriteiten	18
5.2 Innovatiebeleid	19
5.3 Bescherming van de consument	20
6. KLIMAATBELEID	21
6.1 Klimaatverandering	21
6.2 Natuur en stikstof	22
6.3 Natuurbeheer en gedeelde gebruiksrechten	23
7. ENERGIE	25
7.1 Het elektriciteitsnet	25
7.2 Kritiek op overheidsgestuurde elektrificatie	26
7.3 Energieopwekking	26
7.4 Gaswinning	27
8. PRIVACY	28
8.1 Privacywetgeving	28
8.2 Hoe de overheid omgaat met privacy	29
8.3 Elektronisch patiëntendossier	29
8.4 Massasurveillance	30
9. SCHEIDING VAN GELD EN STAAT	31
9.1 Inflatie	31

9.2 De euro.....	32
9.3 De digitale euro (CBDC).....	32
9.4 Betalingsverkeer.....	33
9.5 Bitcoin	33
9.6 Bankvergunningen.....	34
9.7 Pensioen en AOW	35
10. VEILIGHEID EN DEFENSIE	37
10.1 De NAVO	37
10.2 Defensie	37
10.3 Politie	38
11. WONEN.....	41
11.1 Woningnood.....	41
12. ZORG	43
12.1 Vrije zorgkeuze.....	43
12.2 Zorgverzekering	45
12.3 Zorgzame samenleving.....	45
13. REFERENTIES	46

1. DE ROL VAN DE OVERHEID

De LP is voorvechter van een kleine, dienstbare overheid die zich beperkt tot bescherming van de rechtsstaat. Al het andere doet af aan de individuele vrijheid en verantwoordelijkheid die burgers hebben om hun eigen leven in te richten. Wij geloven in de initiatieven die op eigen kracht in de samenleving ontstaan, juist zonder oplegging van bovenaf.

De LP is voor:

- vrijheid om je eigen leven te leiden, zolang je de vrijheid van een ander niet inperkt;
- een nachtwakersstaat die zorg draagt voor politie, justitie en defensie;
- ruimte voor vrijwillige initiatieven die overheidstaken kunnen vervangen.

1.1 Minder regulering

De LP streeft naar het verminderen van overheidsregulering en het bevorderen van economische vrijheid.

Wij willen het niveau van overheidsregulering verminderen, omdat deze vaak neveneffecten met zich meebrengt. Het verhogen van de regelgeving dwingt bedrijven om speciale functionarissen aan te stellen die zich bezighouden met naleving. Het oprichten van een compliance-afdeling is essentieel geworden. Dit zet met name kleine en middelgrote bedrijven onder druk. Wij willen juist een Nederland waarin bedrijven zich kunnen concentreren op het leveren van waarde aan consumenten in plaats van het voldoen aan bureaucratische eisen.

Oneerlijke concurrentie

De LP wil de voordelen verminderen die grote bedrijven momenteel hebben ten opzichte van kleine ondernemingen. Deze voordelen omvatten het vermogen om effectief te lobbyen voor gunstige wetgeving, subsidies en belastingfaciliteiten. Regelgeving mag nooit een bron zijn van ongelijke concurrentie.

Wij constateren dat overheidsregulering vaak wordt gerechtvaardigd door het belang van consumentenbescherming. Echter, in de praktijk zien we dat grote bedrijven vaak profiteren van regulering en deze gebruiken om hun concurrentiepositie te versterken. Consumentenbescherming moet het resultaat zijn van een gezonde, concurrerende markt waarin keuzevrijheid centraal staat.

Innovatie

Regulering kan een belemmering vormen voor innovatie, bijvoorbeeld voor startende bedrijven die moeite hebben om aan vergunningen te voldoen. De LP wil regelgeving vereenvoudigen en flexibeler maken, zodat innovatie kan plaatsvinden en nieuwe spelers gemakkelijker kunnen toetreden tot de markt.

1.2 Staatsschuld

De staatsschuld is eind 2024 uitgekomen op 492 miljard euro [1]. Dit geld is uitgegeven op manieren waar veel Nederlanders niet achter staan, en zonder inspraak van volgende generaties, die deze schuld moeten afbetalen. Het is onrechtvaardig dat de staat deze schulden aangaat.

In een libertaire samenleving heeft de overheid slechts enkele verplichtingen. Deze worden gefinancierd met een sluitende en transparante begroting. Hiervoor wordt belasting geheven. De LP wil dat de overheid geen nieuwe schulden aangaat.

1.3 Grondwet

De LP is van mening dat er een reeks aanzienlijke staatsrechtelijke wijzigingen nodig is om de rechten van burgers te versterken. De Eerste Kamer ziet er onvoldoende op toe dat wetsvoorstellen in lijn zijn met de Grondwet. De overheid staat daarom boven de Grondwet, waardoor onze rechten onderhevig zijn aan invloeden uit het toevallige politieke discours van het moment. Dat maakt de Grondwet tandeloos.

De grondrechten zijn geregeld in hoofdstuk 1, artikelen 1 tot en met 23, van de Grondwet. Helaas zijn vrijwel alle artikelen op zichzelf niet bindend. De overheid heeft de mogelijkheid om niet nader gespecificeerde beperkingen aan deze grondrechten vast te stellen door de clause 'behoudens de gevallen bij de wet bepaald'. Deze beperkende wetten kunnen worden ingevoerd met een gewone meerderheid van stemmen.

De Libertaire Partij is principieel voor het recht op vrijheid van meningsuiting. Er mogen op dit soort grondrechten geen beperkingen gelegd worden.

Daarnaast ontbreekt in Nederland, in tegenstelling tot andere landen, de mogelijkheid voor de rechterlijke macht om wetten aan de Grondwet te toetsen. Er is geen zogenaamd constitutioneel hof. Een burger kan dus niet bij de rechter terecht wanneer

hij van mening is dat een wet onverenigbaar is met de Grondwet. Dit zogenaamde toetsingsverbod is al vele decennia onderwerp van discussie.

Tot slot bestaat de Grondwet uit een combinatie van zowel negatieve als positieve rechten. De negatieve grondrechten geven aan wat de staat niet mag doen ten opzichte van de burger en welke rechten de burger heeft om zich tegen de staatsmacht te verdedigen. De positieve rechten zijn sociale grondrechten die de overheid dwingt de burgers van bepaalde zaken te voorzien. De LP stelt dat positief recht geen plaats moet hebben in de Grondwet, aangezien dit onvermijdelijk leidt tot willekeur en dwang. Het dwingt de overheid tot handelingen die specifieke burgers bevoordelen ten opzichte van andere. Grondrechten moeten gelijk zijn voor iedereen. Bovendien opent het de mogelijkheid voor individuen of groepen om de overheid, buiten het normale politieke proces, te dwingen tot handelingen. De Urgenda-zaak illustreert dit treffend.

De Nederlandse Grondwet biedt de burger hierdoor geen enkele zekerheid. De LP wil dit veranderen en de rechtszekerheid van burgers versterken.

De LP is voor:

- aanpassen van grondrechten in de Grondwet, geen positieve grondrechten;
- de Nederlandse Grondwet boven internationale verdragen stellen;
- (een onderzoek naar) het instellen van een constitutioneel hof.

1.4 Rechtspraak

In de Nederlandse rechtspraak komt vaker partijdigheid van rechters voor dan men zou verwachten. In ons land ontbreekt namelijk een wettelijk verankerde regeling voor de toewijzing van rechtszaken, essentieel voor rechterlijke onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Pas in 2019 werd een informele Code Zaakstoedeling ingevoerd, vastgesteld door gerechtsbesturen zonder parlementaire grondslag [2]. Dit systeem laat ruimte voor ad hoc beslissingen en discretionaire inmenging, zoals aangetoond in de strafzaak tegen Geert Wilders [2].

Dat dit in de praktijk tot partijdigheid kan leiden blijkt ook uit de 'Chipshol-affaire'. In die affaire heeft het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden op 25 maart 2025 bekendgemaakt dat de Haagse rechtbank jarenlang partijdig was in diverse zaken die liepen tussen Chipshol en de Nederlandse Staat. Ook het onderzoeksplatform Follow the Money heeft onlangs aangekaart dat partijdigheid in Nederland op de loer ligt door 'lobbycratie' in het artikel 'Haagse rechter, topambtenaren, bestuurders en ceo's zitten in dezelfde club, zonder dat iemand het weet' van 13 mei 2025.

Om partijdigheid en inmenging van perverse belangen in rechtszaken te voorkomen, wil de LP dat rechters zaken krijgen toegewezen via een objectief en transparant proces.

1.5 De Europese Unie

Internationale organen zoals de EU zijn te omvangrijk en te ver verwijderd van de dagelijkse realiteit van burgers. De LP verzet zich tegen verdere centralisering van macht en pleit er dan ook voor dat Nederland zo snel mogelijk uit de EU stapt.

Europese regelgeving en internationale verdragen, waar Nederland deel van uitmaakt via de EU, leggen de nationale besluitvorming grote beperkingen op. De mogelijkheid om eigen beleid te voeren wordt steeds kleiner.

Problemen die de landsgrenzen overstijgen kunnen overheden of burgers beter ad hoc met elkaar oplossen. Dat zal betere resultaten opleveren dan wanneer alle lidstaten het via een omvangrijke bureaucratie eens moeten worden over ieder onderwerp.

Wij constateren bovendien dat de EU een aantal ondemocratische kenmerken heeft, zoals het ontbreken van het recht op initiatief voor het Europees Parlement. De LP wil breken met de trend waarin Brussel steeds meer bevoegdheden krijgt en deze taken terugbrengen naar de markt en naar de burger.

2. BELASTING

In Nederland betaal je eerst belasting over wat je verdient, daarna over wat je uitgeeft en vervolgens over wat je bezit. Toeslagen, heffingskortingen en subsidies maken de bureaucratie compleet. De overheid wil de burger daarmee niet alleen belasten, maar ook sturen in zijn uitgaven en zijn gedrag.

De LP streeft een zo laag mogelijke belasting en een zo simpel en transparant mogelijk belastingsysteem na.

De LP is voor:

- afschaffen van directe belasting op loon, winst en vermogen;
- transparante facturatie per overheidsdienst, geen algemene pot;
- gelijke behandeling van burgers, geen gedragsbeïnvloeding;
- grote besparingen op bureaucratie en accountants.

2.1 Tegenbegroting

Baas in eigen portemonnee en zuinigheid met vlijt. De staatsuitgaven kunnen ongeveer een tiende zijn van de huidige uitgaven, als de rijksoverheid zich enkel nog verantwoordelijk houdt voor veiligheid (politie, justitie en defensie). De LP wil dat de verplichting om financieel bij te dragen aan overige overheidsdiensten komt te vervallen. Op die manier is het mogelijk voor marktpartijen om te concurreren en deze diensten op termijn over te nemen.

Dat overige zaken niet door een centrale overheid gefinancierd zullen worden, betekent niet dat deze zullen verdwijnen. Wij geloven in de initiatieven die op eigen kracht in de samenleving ontstaan, juist zonder oplegging van bovenaf.

Miljoenennota

Hieronder presenteren we een tegenbegroting voor een kleine overheid, zoals deze door de LP wordt voorgesteld. In dit toekomstscenario bevat de Miljoenennota alleen ontvangsten en uitgaven voor veiligheid. De rest van de uitgaven komt te vervallen. De diensten die vervallen, worden overgenomen door private instellingen of kunnen georganiseerd worden door gemeenschappen of bijvoorbeeld corporaties.

De tegenbegroting bestaat in grote lijnen uit:

- Justitie en Veiligheid: € 21 miljard
- Defensie: € 20 miljard
- Rentelasten: € 8 miljard
- Totaal: € 49 miljard

De uitgaven bedragen dan ongeveer € 2.750 per inwoner, in plaats van nu € 25.400 per inwoner. Justitie en Veiligheid zal lager uitpakken door het niet langer vervolgen van slachtofferloze misdrijven, zoals drugshandel. De kosten voor Defensie zullen mogelijk hoger worden door het land zo zelfstandig mogelijk te verdedigen. Rentebetalingen en aflossingen zullen wel doorgaan.

Inwoners van Nederland dienen zich zelf te verzekeren voor zorg en sociale zekerheid. De LP is ervan overtuigd dat er een sterke economische groei zal ontstaan, doordat de diensten die op dit moment door de overheid worden verricht een stuk efficiënter zullen worden geleverd door concurrerende marktpartijen. Afschaffing van regelgeving zal de economie verder versterken.

2.2 Facturatie van overheidsdiensten

We betalen in Nederland te veel belasting, vaak gebruikt voor doelen waar weinig mensen in werkelijkheid achter staan. Omdat de overheid haar uitgaven doet vanuit één grote pot (de algemene middelen), is pas achteraf zichtbaar hoe ze zijn besteed. Daardoor missen we zicht op waar ons geld naartoe gaat.

Wij zijn voor een kleine overheid, die bestaat uit een aantal essentiële functies waarmee de veiligheid van haar burgers wordt gewaarborgd. De LP stelt voor dat de kosten voor deze nachtwakersstaat per gespecificeerde factuur aan elke volwassen burger kenbaar worden gemaakt. Alle inkomsten op deze facturen worden dan geormerkt, waardoor er geen sprake meer is van algemene middelen. De uitgaven zouden vervolgens in detail bekendgemaakt moeten worden, zodat het publiek en de media compleet inzicht hebben en de overheid echte verantwoording kan afleggen.

De LP is van mening dat dit een eerlijkere vorm van belasting heffen is en verwacht dat ons geld op die manier ook nuttiger wordt besteed.

2.3 Belasting voor bedrijven

De LP is voor gelijke behandeling van iedere burger. Dat betekent dat iedereen in gelijke mate bijdraagt aan de nachtwakersstaat, ongeacht je inkomen of je vermogen. Er is in die situatie geen aparte belasting voor bedrijven of andere organisatievormen. Alleen personen zijn belastingplichtig.

De rechtvaardiging voor belasting in een libertaire samenleving ligt voor ons in het feit dat burgers door de overheid worden beschermd tegen agressie en zich op hun rechten kunnen beroepen bij overheidsinstanties (politie en justitie). Dat kan in verschillende hoedanigheden zoals werknemer, grondbezitter of aandeelhouder.

Burgers moeten de volledige vrijheid hebben om zich te organiseren en te ondernemen. De overheid moet dat niet willen sturen of beperken. Ook bedrijven profiteren van de veiligheid die een nachtwakersstaat biedt, maar dit wordt gedekt door het feit dat aandeelhouders, medewerkers en klanten van dat bedrijf zelf belasting betalen.

Voor bedrijven die internationaal kapitaal ophalen gaat dit laatste niet volledig op, omdat er buitenlandse aandeelhouders profiteren van het bedrijf zonder dat zij in Nederland belasting betalen. De LP wil daarom onderzoeken of buitenlandse aandeelhouders verplicht kunnen worden om via de vennootschapsbelasting af te dragen.

Ieder individu dat al als persoon belasting betaalt in Nederland, hoeft dat in zijn onderneming niet meer te doen.

3. ONDERWIJS

Mensen hebben een natuurlijke drang om te leren. Iedereen leert op zijn eigen manier. Toch is er in Nederland een leerplicht en worden leerdoelen voor alle scholen wettelijk en uniform vastgesteld. Hierdoor krijgt bijna niemand het onderwijs dat bij hem past en wordt leren onnodig duur. Volgens Oudervereniging Balans zitten inmiddels zelfs 70.000 kinderen gedwongen thuis en zijn 280.000 kinderen (11% van alle kinderen) verstoken van volwaardig onderwijs, waarbij de oorzaak wordt gezien in ons Nederlandse onderwijssysteem [3]. De LP gelooft dat vrij onderwijs het beste onderwijs is.

De LP is voor:

- vrijheid en autonomie voor scholen en leraren;
- afschaffen leerplicht en kwalificatieplicht;
- afbouw van financiering en sturing vanuit de overheid.

3.1 Vrije onderwijskeuze

Het is in Nederland strafbaar als je je kind niet naar school stuurt. De leerplicht eist dat kinderen van 5 tot 16 jaar staan ingeschreven bij een school, meestal door de overheid bekostigd. Ouders die hun kinderen aan de leerplicht onttrekken worden beboet of riskeren zelfs een gevangenisstraf [4]. Ook schoolhoofden kunnen worden vervolgd als ze absentie niet binnen drie dagen doorgeven.

Deze strenge leerplicht wordt door velen gezien als bescherming van het kind, omdat kinderen het 'recht' hebben om te leren. De LP ziet dit als een misvatting, die in haar uitwerking zorgt voor een ernstige inbreuk op de vrijheid en autonomie van ouders en kinderen. Dat 11% van de kinderen geen volwaardig onderwijs krijgt, juist door het onderwijssysteem, zou genoeg moeten zeggen.

Vrijheid en autonomie

Het collectief afdwingen van onderwijs heeft tot gevolg dat ouders geen keuze kunnen maken welk onderwijs zij goed achten voor hun kinderen. Er is maar één optie: het staatsonderwijs. Dit onderwijs is niet per se het beste onderwijs. Integendeel. Er zijn vele voorbeelden van beter functionerend onderwijs, zoals het Finse model, waar kinderen veel korter naar school gaan en toch beter presteren dan Nederlandse kinderen [5]. Bovendien kunnen kinderen niet over één kam worden geschoren. Wat voor het ene kind werkt, werkt voor het andere niet. Door scholen en docenten meer vrijheid te

geven om hun leerplan samen te stellen en ouders en kinderen zelf te laten kiezen welk onderwijs het beste bij hen past, kunnen kinderen uiteindelijk beter leren.

Geen recht op onderwijs

De LP stelt dat niemand recht kan hebben op onderwijs, omdat je geen recht kunt hebben op de arbeid van een ander. Het recht van een kind om onderwijs te krijgen, zou impliceren dat er ook een verplichting is voor een docent om onderwijs te geven. Dat laatste kan niet afgedwongen worden omdat dit in strijd is met de vrijheid van de docent. Bijna iedereen zal het er overigens over eens zijn dat het lovenswaardig is om een kind te hulp te schieten dat geen toegang heeft tot onderwijs. Er is ook geen reden om aan te nemen dat men hier in een vrije wereld, zonder leerplicht, geen invulling aan zou geven.

Conclusie

De LP is voor het afschaffen van de leerplicht en respecteert daarmee docenten, ouders en kinderen in hun vrijheid om keuzes te maken. Het is onze overtuiging dat juist door ruimte te geven aan andere onderwijsvormen, beter onderwijs zal ontstaan.

3.2 Financiering van onderwijs

Het is de overtuiging van de LP dat onderwijs niet gebaat is bij overheidsfinanciering en dat dit onnodige kosten met zich meebrengt. Veel mensen zien financiering van onderwijs door de overheid wellicht als een nobel streven, maar deze gedachte bevat een aantal fundamentele misvattingen.

Kwaliteit en innovatie

Ten eerste leidt overheidsfinanciering niet tot hogere kwaliteit, maar juist tot verschraving van het onderwijs [3]. Om onderwijs te financieren moet de overheid elk jaar bepalen wat onderwijs is [6]. Hiervoor wordt een bureaucratie van leerplannen, leerdoelen en inspectie opgetuigd, waaraan scholen moeten voldoen om aan financiering te komen. Dit betekent dat scholen met alternatieve leerplannen geen financiering krijgen en buiten de leerplicht vallen. Hierdoor kunnen ze met geen mogelijkheid concurreren en krijgen nieuwe ideeën en lesmethodes geen ruimte. Juist zonder financiering van bovenaf wordt de creativiteit en het inlevingsvermogen van docenten en scholen beloond. Hierdoor zal kwalitatief goed onderwijs, dat inspeelt op de wensen van studenten, leerlingen en ouders, vanzelf bovendrijven.

Betaalbaarheid van onderwijs

Ten tweede is overheidssteun niet van belang voor de betaalbaarheid van het onderwijs, maar maakt dit het onderwijs juist duurder. Als we kijken naar de kosten van het basisonderwijs, dan zien we dat deze in Nederland inmiddels zijn gestegen tot meer dan €10.000 per jaar per kind [7]. In een gemiddelde basisschoolklas zitten 23 tot 24 kinderen [8]. Dit betekent dat er een budget van al gauw €240.000 per jaar wordt vrijgemaakt voor één klas, terwijl het gemiddelde salaris van een fulltime basisschooldocent zo'n €65.000 bedraagt (slechts een kwart van het budget) [9]. Als scholen kunnen concurreren op prijs, zouden ze veel minder kosten kunnen maken, waardoor ook mensen met een laag inkomen dit kunnen betalen. Bovendien biedt vrij onderwijs ouders ook de mogelijkheid om zelf of samen met andere ouders onderwijs te organiseren. Met de investering van hun eigen tijd kunnen zij daarmee de kosten in de hand houden.

Voor hoger- of beroepsonderwijs geldt dat onderwijs veel beter vanuit het bedrijfsleven gefinancierd kan worden dan door de overheid [10]. Opleidingen zullen dan beter aansluiten op de arbeidsmarkt. Investerings in goed opgeleide werknemers kunnen in korte tijd terugverdiend worden, waardoor de eigen bijdrage minimaal hoeft te zijn.

Herverdeling van belastinggeld

Als laatste zorgt overheidsfinanciering van onderwijs voor een onrechtvaardige herverdeling van belastinggeld van laagopgeleiden naar hoogopgeleiden. Deze laatste groep profiteert immers meer en langduriger van deze staatssteun dan zij die na de middelbare school meteen aan het werk gaan (en dan al belasting gaan betalen) [11]. Meer dan de helft van het onderwijsbudget gaat naar zaken waar lang niet iedereen van profiteert, zoals (hoger) beroepsonderwijs, wetenschappelijk onderwijs en studiefinanciering.

Standpunt van de LP

Het financieren van onderwijs vanuit de overheid leidt tot duur onderwijs van middelmatige kwaliteit en zorgt voor een onrechtvaardige herverdeling van middelen. Wij willen hier zo snel mogelijk vanaf door de overheidssteun naar nul te brengen. Hiermee kan een drastische belastingverlaging worden gerealiseerd en krijgt kwalitatief goed onderwijs de ruimte om te ontwikkelen. Daarbij kan rekening gehouden worden met de tijd die het scholen kost om hun eigen financieringsmodel op te zetten.

De LP stelt dat niemand verplicht kan worden om te betalen voor het onderwijs van een ander. Eenieder die wil investeren in zichzelf door onderwijs te volgen, zal de kosten daarvoor zelf moeten dragen. Voor kinderen geldt dat de ouders financieel

verantwoordelijk zijn. Voor zaken als voeding of kleding is dat al de normaalste zaak van de wereld. Voor onderwijs hoeft dit niet anders te zijn.

Gelijk speelveld voor onderwijs

Er is een golf aan innovatie bezig in het onderwijs. Nieuwe leerwegen en stromingen van onder andere democratisch onderwijs zien een grotere vraag dan ooit. De LP wil dat ouders keuzevrijheid en verantwoordelijkheid in handen krijgen middels een voucher voor onderwijs. Dit is een tussenstap naar vrijer onderwijs, waardoor huidige scholen niet direct afgeschaft hoeven te worden en staatsvrije scholen en keuzes als thuisonderwijs een eerlijk speelveld kunnen krijgen. Dit zorgt er ook nog eens voor dat scholen zullen moeten concurreren voor het voorrecht om jouw kinderen te onderwijzen. Volgens de LP zal dit de kwaliteit van onderwijs op den duur verhogen en de lobby richting de overheid wegnemen. Vervolgens zal op termijn deze voucher ook weer uitgefaseerd kunnen worden tegenover belastingverlaging.

4. IMMIGRATIE

De overheid heeft de taak om de vrijheid en het eigendomsrecht van haar burgers te beschermen. Dit principe moet ook leidend zijn in het beleid rondom immigratie.

Wat de LP betreft, heeft niemand 'recht' op asiel op kosten van de belastingbetaler. Inburgering en hulp aan asielmigranten worden aan vrijwillige burgerinitiatieven en organisaties overgelaten, zonder geld van de overheid. Opvang raakt zo vanzelf afgestemd op draagvlak en capaciteit binnen de samenleving.

Iedereen die zijn eigen broek kan ophouden of iemand heeft die garant staat, zou in Nederland moeten kunnen wonen en werken. De overheid zou dit niet moeten faciliteren noch financieren.

De LP is voor:

- afschaffing van de speciale status voor asielzoekers en daarmee het recht op voorkeursbehandeling;
- iedereen moet in eigen onderhoud voorzien of daarin garant gesteld worden door een particuliere sponsor;
- vrijheid om te werken, dus zonder vergunning;
- geen drang vanuit de overheid om immigratie aan te wakkeren (ter dekking van arbeidstekorten).

4.1 Asiel

Asiel is in Nederland een heuse industrie geworden. Asielzoekers weten maar al te goed waar zij op kunnen rekenen zodra ze asiel aanvragen in Nederland. Immigranten van buiten Europa komen de EU binnen via landen als Bulgarije en Griekenland, maar reizen vaak linea recta door naar Nederland of een ander Europees land met een 'goede' verzorgingsstaat. Een groot deel van de binnenkomende asielzoekers komt tevens uit veilige landen en maakt misbruik van alle faciliteiten die de Nederlandse belastingbetaler voor hen moet bekostigen.

De asielstatus moet worden afgeschaft. De Centrale Opvang Asielzoekers (COA) kan worden vervangen door (lokale) particuliere en private opvang. Op deze manier wordt de opvang van asielzoekers en vluchtelingen automatisch afgestemd op het draagvlak en de capaciteit binnen de samenleving.

4.2 Lang verblijf in Nederland

Immigranten die langer dan 90 dagen in Nederland willen verblijven, dienen aan te tonen in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien of een sponsor te hebben. Voor reizen en migratie moeten echter zo min mogelijk belemmeringen en regels gelden. Iedereen mag maximaal negentig dagen in Nederland verblijven. Wie langer wil blijven moet aantonen in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien of een sponsor te hebben.

Naturalisatie

Nieuwkomers zonder strafblad kunnen na tien jaar Nederlander worden door naturalisatie. De LP ziet een bijdrage van tien jaar aan de belastingen om gebruik te maken van de huidige sociale voorzieningen als eerlijker zo lang deze voorzieningen nog door de staat worden geregeld.

4.3 Werken in Nederland

Vluchtelingen komen nu vrijwel nooit aan de bak en worden afhankelijk gehouden van uitkeringen. De overheid maakt onderscheid tussen EU-burgers en niet-EU-burgers om te bepalen wie in Nederland mag werken. Theoretisch opgeleide niet-EU-burgers mogen uitsluitend voor een zeer hoog salaris worden aangenomen en krijgen belastingkortingen die Nederlanders niet krijgen. Voor praktisch opgeleide niet-EU-burgers wordt werken in Nederland lastig gemaakt en worden omwegen gezocht in landen als Litouwen, waar een werkvergunning krijgen makkelijker is. De LP wil af van deze discriminatie.

Wij maken geen onderscheid naar nationaliteit en willen af van de werkvergunning voor migranten die geen EER- of Zwitserse nationaliteit hebben. Dit betekent dat iedereen het recht heeft om te werken. Zo voorkomen we dat immigranten komen om enkel te profiteren van publieke voorzieningen, en richten we ons op het toelaten van mensen die daadwerkelijk willen bijdragen aan onze samenleving.

Conclusie

In principe is iedereen welkom die zijn eigen broek kan ophouden of waarvoor een andere persoon garant staat. De overheid betaalt of regelt niets voor nieuwkomers.

Kun je niet in je levensonderhoud (laten) voorzien? Dan kun je niet verwachten op kosten van anderen te leven.

Heb je geen opvang en geen bron van inkomsten? Ook dan kun je niet eisen dat er op andermans kosten huisvesting en levensonderhoud voor je wordt geregeld.

5. MACHT VAN GROTE BEDRIJVEN

De overheid is in grote mate verweven met het bedrijfsleven. Multinationals weten via lobbyisten de regelgeving te beïnvloeden en hebben teams van specialisten om ingewikkelde wetten en vergunningstelsels te doorgronden. Kleinere bedrijven en consumenten zijn hier de dupe van.

In een werkelijk vrije markt zal de macht van grote bedrijven (Big Pharma, Big Tech, Big Oil) afnemen. De LP bepleit eerlijke concurrentie met zo min mogelijk belasting en regels.

De LP is voor:

- gelijke behandeling van bedrijven: geen bevoordeling door subsidies of regelgeving;
- controle op bedrijven door rechtspraak in plaats van toezicht en wetgeving;
- een zo eenvoudig mogelijk belastingstelsel;
- afschaffing van het idee van de overheid als marktmeester.

5.1 Monopolies en mededingingsautoriteiten

Een bedrijf met een monopolie is een partij die als enige een bepaalde dienst of product levert in een markt. Bijvoorbeeld de markt voor treinkaartjes of voor elektriciteit. In veel landen is er vanuit de overheid een mededingingsautoriteit in het leven geroepen, die moet voorkomen dat er monopolies of prijsafspraken ontstaan. In Nederland is dat er pas sinds 1997, met de Autoriteit Consument & Markt en diens voorlopers. De LP is voorstander van een vrije markt en ziet geen rol weggelegd voor de overheid als 'marktmeester'. De overheid kan en hoeft dit soort problemen niet op te lossen. Sterker nog, de overheid zorgt er juist vaak voor dat er schadelijke monopolies ontstaan.

Veel mensen zijn bang dat als de overheid niet het recht zou hebben om grote, machtige bedrijven op te breken, er vanzelf monopolies ontstaan en de consument wordt opgezeadeld met hoge prijzen. In een vrije markt zal dit niet snel gebeuren. Als de prijzen voor een product stijgen, dan trekt dit nieuwe partijen aan die dat product ook willen maken. Bedrijven die hun prijzen verhogen, krijgen te maken met meer concurrentie. Een bedrijf dat zijn monopolie wil behouden moet dus continu een product leveren voor een superieure prijs en kwaliteit.

Alleen door te zorgen dat andere partijen geen of moeilijk toegang hebben tot een markt, kan een monopolie ontstaan dat schadelijk is voor de consument. De enige

legale manier om dat te doen is via de overheid. De overheid geeft allerlei voordelen aan (veelal grote) bedrijven in de vorm van belastingvoordeel of het alleenrecht om een bepaalde dienst te leveren. Voorbeelden hiervan zijn NS, ProRail, Havenbedrijf Rotterdam en de Gasunie. Hierdoor heeft de consument geen andere optie en is er geen natuurlijke controle op de beste prijs en kwaliteit.

De LP is tegen elke vorm van interventie en marktmeesterschap door de overheid. Als er, zonder gebruik van dwang, dominante posities ontstaan, is er geen reden om in te grijpen. Het bedrijf heeft zijn positie immers eerlijk verkregen door klanten naar tevredenheid te bedienen. In een vrije markt is er geen noodzaak voor een mededingingsautoriteit.

Patentrecht op de schop

Patenten zijn bedacht om uitvinders te beschermen. Echter is het geworden tot een monopolistensysteem, waarin patenten juist worden verhandeld om innovatie te stoppen zodat huidige marktaandeel wordt beschermd. Op universiteiten wordt onderzoek vanuit gemeenschapsgeld betaald, waarna er een patent gegund wordt aan een winstgevende onderneming die er miljarden mee mag verdienen in bijvoorbeeld de farmaceutische industrie. De belangen zijn pervers geworden. Wij willen direct beginnen met een verkorting van de maximale beschermingsduur van 20 jaar naar 10 jaar. En het schrappen van misbruikgevoelige patenten zoals softwarepatenten en 'evergreening': dit is het kunstmatig verlengen van octrooien door nieuwe octrooien aan te vragen op kleine aanpassingen aan het oorspronkelijke product.

5.2 Innovatiebeleid

De LP pleit op zowel praktische als morele gronden voor de volledige afschaffing van het huidige innovatiebeleid. Het systeem van verwevenheid tussen overheid en bedrijfsleven, ook bekend als corporatisme, staat haaks op de kernprincipes van het libertarisme. Bedrijven dienen geen speciale bescherming of privileges te ontvangen. Het is van cruciaal belang dat ze onafhankelijk opereren, los van overheidsinvloeden.

Innovatiebeleid, inclusief staatssteun voor onderzoek met focus op maatschappelijke doelen zoals CO₂-reductie, ondermijnt de vrije markt en creëert een ongelijk speelveld. Het zijn niet noodzakelijk de meest innovatieve bedrijven die beloond worden, maar eerder de organisaties die het best zijn in het overtuigen van ambtenaren. Dit bevoordeelt bepaalde bedrijven boven andere, wat leidt tot verstoring van de vrije markt en inefficiënt gebruik van middelen.

De overheid moet zich terugtrekken uit het innovatiebeleid. Op de vrije markt moeten bedrijven zelfstandig en op eigen kracht kunnen innoveren. Het elimineren van staatssteun en regulering op het gebied van innovatie zal de economische dynamiek

versterken, concurrentie aanmoedigen en innovatie bevorderen op basis van echte economische kansen.

De LP streeft naar een samenleving waarin individuen en bedrijven de vrijheid hebben om te innoveren, te concurreren en te groeien zonder bemoeienis van de overheid. Door het afschaffen van het innovatiebeleid kunnen we een gelijk speelveld creëren en ondernemerschap in Nederland werkelijk stimuleren. Het is tijd om te breken met corporatisme en de weg vrij te maken voor een vrije en bloeiende innovatiemarkt, waar succes wordt bepaald door de kracht van ideeën en de waarde die ze genereren, niet door overheidsvoorkeuren.

5.3 Bescherming van de consument

De LP wil dat bedrijven zich concentreren op het leveren van waarde aan consumenten in plaats van het voldoen aan bureaucratische eisen. De overheid pretendeert werknemers, consumenten en patiënten te beschermen, maar de realiteit is dat regulering vooral de positie van grote bedrijven versterkt (zie ook paragraaf 1.1: Minder regulering).

Non-Agressie Principe

De LP gaat uit van het Non-Agressie Principe (NAP), dat stelt dat niemand agressie mag initiëren tegen iemand anders lijf of goed. Hier wordt fysieke inmenging onder verstaan, maar ook contractbreuk of bedrog. Wij vinden dat de overheid zich in de bescherming van haar burger moet focussen op dit principe.

Rechtspraak

Juist door vooraf te reguleren ontstaat de mogelijkheid om door de mazen van de wet agressie te plegen. Met name grote bedrijven zijn in staat om complexe regelgeving te omzeilen of er succesvol tegen te procederen. Bovendien kan regelgeving nooit alle toekomstige gevallen voorzien. Nog schrijnender is dat grote bedrijven soms zelfs (mede)ontwerper van regelgeving voor hun eigen sector zijn. Het is onze overtuiging dat de combinatie van sterke eigendomsrechten en onafhankelijke rechtspraak de beste manier is om individuen te beschermen tegen de macht van grote bedrijven.

6. KLIMAATBELEID

Klimaatverandering is een van de grootste thema's van deze tijd geworden, met name in de westerse wereld. Ons wordt aangepraat dat we in een wereldwijde klimaatcrisis verkeren als gevolg van de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen. Alleen door heel snel te stoppen met het gebruik van fossiele brandstoffen zouden we deze crisis nog kunnen bezweren.

Echter valt er veel af te dingen op deze stelling. Diverse wetenschapsjournalisten, zoals lijstduwer van de LP Marcel Crok, hebben zich de afgelopen 20 jaar verdiept in het klimaatdebat en leveren de bewijzen waarom veel aspecten van het klimaatnarratief niet kloppen. Ten eerste stelt Crok dat er helemaal geen sprake is van een klimaatcrisis. Ten tweede, als er wél een probleem zou zijn, kunnen Nederland en (zelfs) Europa er weinig aan doen. Ten derde zijn er op dit moment geen grootschalige, betaalbare en betrouwbare alternatieven voor fossiele brandstoffen en de wereld zal deze brandstoffen dan ook nog lange tijd blijven gebruiken. Om dan als Nederland en Europa te streven naar het zo snel mogelijk stoppen met fossiele brandstoffen is economische zelfmoord. De LP wil dan ook zo snel mogelijk stoppen met het najagen van onhaalbare klimaatdoelen en wil af van de klimaatwet.

De LP schaft het klimaatbeleid zo veel mogelijk af:

- Klimaatdoelen als netto nul in 2050 gaan weg. De klimaatwet wordt afgeschaft;
- Betaalbare en betrouwbare energie zonder overheidsbelemmeringen;
- Een stop op alle klimaatgerelateerde subsidies;
- Open wetenschappelijk debat over klimaatverandering toestaan;
- Een nuchtere manier van natuurbeheer en gebruiksrechten van natuurlijke hulpbronnen.

6.1 Klimaatverandering

De LP ontkent uiteraard niet dat er sprake is van klimaatverandering. Het klimaat is in de lange geschiedenis van de aarde nooit constant geweest. Twaalfduizend jaar geleden eindigde de laatste ijstijd en steeg de zeespiegel maar liefst 120 meter. In het meer recente verleden was het warm rond het jaar 1000 toen wijnbouw mogelijk was in Schotland. De eeuwen daarna koelde het af en rukten gletsjers op. Sinds ongeveer 1850 zitten we weer in een opwarmende periode. Die laatste periode valt samen met de opkomst van de industriële revolutie, waarin we fossiele brandstoffen zijn gaan gebruiken met de uitstoot van het broeikasgas CO₂ als gevolg. Een deel van de recente

opwarming is logischerwijs het gevolg van de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen, maar om welk percentage het precies gaat is vrijwel niet te bewijzen.

Een belangrijkere vraag is echter of de veranderingen in het klimaat wel een probleem zijn, laat staan een crisis zijn voor mens en natuur. De LP stelt van niet. Veranderingen in het klimaat zijn zeer geleidelijk (zo stijgt de zeespiegel sinds 1850 met zo'n 2 mm per jaar) en het is plausibel dat opwarming en meer CO₂ in de lucht zelfs gunstiger is voor de mens, natuur en landbouw dan afkoeling. Laten we ook niet vergeten dat de welvaart die in de 20^e eeuw ontstaan is in grote mate te danken is aan de beschikbaarheid van betrouwbare en betaalbare energie in de vorm van fossiele brandstoffen. Dankzij die welvaart is het aantal mensen dat om het leven komt bij extreem weer (denk aan orkanen, overstromingen, droogte en bosbranden) de afgelopen eeuw met maar liefst 98% afgenomen ondanks een bevolkingsgroei van 2 naar 8 miljard mensen. De moderne mens is met andere woorden prima in staat om om te gaan met klimaatverandering.

Het huidige politieke establishment wil echter omwille van iets abstracts als 'het klimaat' het kind met het badwater weggooien en het gebruik van fossiele brandstoffen zo snel mogelijk afschaffen. Het gewenste alternatief is dan 'duurzame' energiebronnen, zoals zon en wind, die in de praktijk niet zo zeer duurzaam maar vooral duur blijken te zijn. De plannen zijn nog steeds om het land en de Noordzee vol te zetten met windmolens en zonneparken. Dit leidt dan geregeld tot zulke enorme stroompieken dat het elektriciteitsnet flink uitgebreid moet worden. Alleen daarvoor heeft netbeheerder TenneT al 200 miljard euro nodig.

Nul CO₂-uitstoot in 2050 betekent feitelijk dat de mens er niet meer mag zijn (ook als u uitademt, komt er CO₂ vrij). Dit is de utopische agenda die Nederland en de EU najagen. Veel bedrijven verdienen een goede boterham aan deze 'transitie', maar de rekening ligt bij de burger. De kosten zijn astronomisch. Uit tal van peilingen blijkt ook dat burgers, zelfs als ze bezorgd zijn over klimaatverandering, nauwelijks bereid zijn ervoor te betalen. Toch dendert het beleid door en loopt de (energie)rekening steeds verder op. Het aantal mensen dat in energiearmoede leeft, stijgt.

Het is niet zo moeilijk om te laten zien dat de huidige energietransitie naar 'duurzame' bronnen onhaalbaar en onbetaalbaar is. Het grootste deel van de wereld doet er ook helemaal niet aan mee en focust zich op economische ontwikkeling, waarvoor betaalbare energie noodzakelijk is. De vraag is dus wanneer de EU eindelijk op haar schreden zal terugkeren. Wat betreft de LP is dat vandaag.

De LP pleit voor onmiddellijke afschaffing van de klimaatdoelen. Energiebeleid en klimaatbeleid worden ontkoppeld. Bij de energievoorziening draait het primair weer om betrouwbaar en betaalbaar.

6.2 Natuur en stikstof

De zogenoemde 'stikstofcrisis' is een bizar dossier dat uitsluitend in Nederland bestaat. Nederland heeft wettelijk vastgelegd dat stikstof de allesbepalende factor zou zijn voor de staat van de natuur. Dat is absurd, omdat iedereen begrijpt dat er vele andere factoren van invloed zijn op natuur, zoals het weer, grondwaterstanden, ziektes, recreatiedruk en meer.

Nederland telt ruim 160 Natura 2000 gebieden en Europa eist dat daarin sprake is van een goede instandhouding van de natuur. De EU zegt daarbij niets over stikstof. Nederland heeft zichzelf de strop om de nek gelegd door stikstof en natuur synoniem te maken. Sinds 2019 zit door een uitspraak van de Raad van State het land zo ongeveer op slot. Boeren en bouwbedrijven krijgen geen vergunning meer omdat er geen 'stikstofruimte' zou zijn. Die 'ruimte' wordt berekend met een computermodel (Aerius) dat daar helemaal niet geschikt voor is. De overheid heeft daarmee een fictieve crisis gecreëerd en beweert nu dat alleen massale inkrimping van de veestapel (want onder andere boeren stoten stikstofverbindingen uit, die vervolgens neer dwarrelen in natuurgebieden) de oplossing kan zijn. In het grensgebied met Duitsland ontstaat de bizarre situatie dat er aan de Nederlandse zijde van een natuurgebied een groot stikstofprobleem zou bestaan terwijl er aan de Duitse zijde niets aan de hand is. In Duitsland ligt de norm voor stikstofuitstoot vele malen hoger dan in Nederland.

De LP erkent dat de uitstoot van stikstofverbindingen (door auto's, de industrie, de landbouw) effect kan hebben op de natuur maar weerspreekt dat er sprake is van een crisis. Stikstof is primair voedsel voor planten. Meer stikstof in natuurgebieden kan dus leiden tot een verschuiving van plantensoorten. Voedselarme soorten kunnen minder goed gaan gedijen. Natuur blijft echter natuur. Als samenleving moeten we een afweging maken hoeveel moeite we willen doen om bepaalde planten en/of natuurgebieden koste wat kost te willen behouden. Dat maatschappelijk debat heeft nooit plaatsgevonden. Het beleid zou wat de LP betreft nooit mogen leiden tot gedwongen onteigening van boeren.

De LP is van mening dat de verschillende wetten waarin het stikstofbeleid is verankerd, aangepast moeten worden, zodat er weer vrij gebouwd kan worden, de maximumsnelheid weer omhoog kan, et cetera. Bovendien moet de overheid een breed maatschappelijk debat over stikstof, klimaat en andere onderwerpen toestaan en zelf geen standpunt innemen.

6.3 Natuurbeheer en gedeelde gebruiksrechten

Het beheer van natuurlijke hulpbronnen door middel van gedeelde gebruiksrechten is een eeuwenoud concept. Een bekend voorbeeld is de meent, of gemeenschappelijke weidegrond, waar meerdere boeren hun vee laten grazen. Ook een meer of rivier

zonder eigenaar kan bijvoorbeeld gedeelde rechten hebben op de visvangst. De gebruikers spreken in samenspraak af hoeveel de natuurlijke hulpbron gebruikt kan worden zonder deze te beschadigen en delen samen de gebruiksrechten. Verder is aan gemeenschappen altijd het recht verleend om zichzelf en hun eigendom te verdedigen tegen schade uit de natuur zelf. Denk hierbij aan zelfverdediging tegen de wolf of dijken vormen tegen het water. Dit is een effectieve manier van collectief beheer, zonder centraal gezag.

Politieke wetenschapper en Nobelprijswinnaar Elinor Ostrom beschrijft acht basisprincipes voor deze zogeheten 'common pool resources'. Volgens de LP kunnen de lessen van Ostrom een vertrekpunt bieden voor een meer libertaire kijk op natuur- en milieubeheer.

De principes van Ostrom zijn:

1. duidelijke gedefinieerde grenzen van wat de gemeenschappelijke middelen zijn en wie de gebruikers zijn;
2. aanpassing aan lokale omstandigheden;
3. gemeenschappelijke besluitvorming door de gebruikers;
4. toezicht door of in opdracht van de gebruikers;
5. strafmaatregelen bij overtreding;
6. goedkope en laagdrempelige arbitrage bij geschillen;
7. zelfbeheer van de gemeenschap en erkenning door hogere autoriteiten (bijvoorbeeld bij de grenzen van een stuk land);
8. voor grootschalig collectief beheer een gelaagd systeem met lokale groepen.

De LP stelt dat deze principes kunnen bijdragen aan een meer decentraal natuur- en milieubeheer. Met name op kleine schaal zullen deze principes effectief zijn. Dit past in onze visie dat collectieve organisatie zoveel mogelijk bottom-up en op basis van vrije wil moet plaatsvinden.

7. ENERGIE

De LP streeft naar een samenleving waarin burgers beschikken over betrouwbare en betaalbare energie. Dit is nu onvoldoende het geval, doordat het huidige klimaat- en energiebeleid volledig geobsedeerd is door CO₂-reductie. Deze eenzijdige focus leidt tot onnodige en kostbare maatregelen die het energiebeleid domineren en alle andere aspecten van een efficiënt energiesysteem ondergeschikt maken.

De LP is voor:

- een volledig vrije energiemarkt zonder versturende overheidsinterventie, subsidies of quota's;
- vrijheid om te kiezen voor fossiele brandstoffen, kernenergie, hernieuwbare bronnen, off-grid systemen of lokale netwerken;
- het stoppen en terugdraaien van top-down elektrificatie en CO₂-gedreven beleid, dat immers heeft geleid tot kostenstijgingen, inefficiëntie en beperking van keuzevrijheid;
- afbouw van staatsdeelnemingen in netbeheerders;
- toelating van kernenergie als stabiele baseload met afbouw van overheidsbelemmeringen;
- herziening van de Mijnbouwwet; delfstoffen zoals gas worden eigendom van de lokale gemeenschap.

7.1 Het elektriciteitsnet

De overheid dwingt elektrificatie af met subsidies en mandaten, wat leidt tot een explosieve stijging van de vraag naar netcapaciteit. Deze stijging, gecombineerd met de onvoorspelbare productie van wind- en zonne-energie, veroorzaakt overbelasting van het elektriciteitsnet. Het gevolg is dat er grootschalige en dure investeringen nodig zijn in het net, gefinancierd door belastinggeld en hogere netkosten voor burgers. Deze problemen zijn niet op zichzelf staand, maar rechtstreeks het gevolg van het starre klimaat- en energiebeleid dat uitsluitend op CO₂-reductie gericht is.

De LP verzet zich tegen deze top-down aanpak en pleit voor een vrije markt zonder overheidsinmenging. Overheden moeten hun aandeelhouderschap in netbeheerders afstoten, zodat private investeerders kapitaal kunnen mobiliseren zonder belastingdruk. Netbeheerders moeten hun winst investeren in infrastructuur in plaats van dividend uit te keren aan overheden. Burgers en bedrijven moeten vrij zijn om alternatieve oplossingen te kiezen, zoals off-grid systemen en lokale micro-netwerken, zonder verplichte aansluiting op een overbelast nationaal net.

De LP is voor:

- afwijzing van door de overheid opgelegde elektrificatie- en netuitbreidingsplannen die voortkomen uit een eenzijdige CO₂-focus;
- vrijheid voor burgers en bedrijven om off-grid en lokale energieopwekking te kiezen;
- afstoten van staatsdeelnemingen in de netbeheerders en mogelijkheid tot vrije toetreding van particuliere aandeelhouders;
- stopzetting van dividenduitkeringen aan overheden, zodat netbeheerders kunnen investeren.

7.2 Kritiek op overheidsgestuurde elektrificatie

De LP deelt de zorgen over de inefficiënte en kostbare overheidsgestuurde elektrificatie, die voortkomt uit een dwangmatige CO₂-focus. De veronderstelling dat massale elektrificatie en netuitbreiding onvermijdelijk zijn om klimaatdoelen te halen, is gebaseerd op alarmisme, negeert de economische realiteit en leidt tot enorme kosten – die burgers betalen via hogere nettarieven. Alternatieven zoals decentrale opwekking en efficiëntere energiebronnen blijven onderbenut.

De LP verzet zich tegen deze top-down aanpak die de vrijheid van burgers en bedrijven beperkt en innovatie belemmert.

De LP is voor:

- afwijzing van door de overheid opgelegde klimaatdoelen en elektrificatieplannen;
- terugtrekking uit het Klimaatakkoord van Parijs;
- stimulering van marktgedreven innovaties in energieopslag, micro-netwerken en efficiënte opwekking;
- volledige transparantie over de werkelijke kosten en baten van elektrificatie, met keuzevrijheid voor burgers.

7.3 Energieopwekking

De LP gelooft dat een vrije markt de meest efficiënte en innovatieve energievoorziening mogelijk maakt, zonder subsidies, quota's of reguleringen die marktwerking verstoren.

De huidige obsessie met wind- en zonne-energie, zwaar gesubsidieerd, leidt tot inefficiënte besteding van middelen en een instabiel elektriciteitsnet. Dit alles is een direct gevolg van een beleid dat zich blindstaart op CO₂-reductie.

Individuen en bedrijven moeten vrij zijn om te kiezen welke energiebron het beste bij hen past, of dat nu hernieuwbare energie, kernenergie of fossiele brandstoffen is. Kernenergie verdient een eerlijke kans als betrouwbare en uitstootvrije basislast, maar wordt momenteel gehinderd door overregulering en politieke onzekerheid die investeringen ontmoedigen.

De LP pleit voor een volledig vrije markt voor kernenergie zonder overheidsbelemmeringen, met minimale regulering en politieke stabiliteit om investeringsrisico's te verlagen en innovatie te stimuleren. Subsidies voor wind- en zonne-energie moeten worden afgeschaft, zodat deze technologieën alleen worden ingezet wanneer ze economisch rendabel zijn. Fossiele brandstoffen blijven een legitieme keuze zolang de markt en lokale gemeenschappen hiervoor kiezen, zonder overheidsverboden.

De LP is voor:

- een vrije markt voor energieopwekking zonder subsidies en reguleringen die marktwerking verstoren;
- toelating van kernenergie als stabiele baseload met afbouw van overheidsbelemmeringen;
- juridische en politieke stabiliteit om investeringsrisico's en rentelasten te verminderen en innovatie te stimuleren;
- afwijzing van overheidsverboden op fossiele brandstoffen met volledige keuzevrijheid;
- stimulering van marktgedreven innovaties in energieopslag en decentrale opwekking.

7.4 Gaswinning

Gaswinning in Groningen is een zaak van de Groningers zelf. De staat heeft decennialang geprofiteerd van gasbaten, terwijl de lokale bevolking de lasten droeg, zoals aardbevingsschade. De LP pleit voor een radicaal andere aanpak: herziening van de Mijnbouwwet van 2002, zodat lokale gemeenschappen zeggenschap krijgen over gaswinning en de baten direct naar hen terugvloeien. Schade door eerdere gaswinning moet volledig en snel worden gecompenseerd door de staat en de NAM, zonder bureaucratische vertraging.

De LP is voor:

- herziening van de Mijnbouwwet, zodat burgers in Groningen en elders eigenaar worden van lokale delfstoffen;
- volledige compensatie van aardbevingsschade uit de schatkist en door de NAM;
- besluitvorming over gaswinning overlaten aan de Groningse gemeenschap, met baten voor de inwoners.

8. PRIVACY

Geen vrijheid zonder privacy. Alleen als jijzelf bepaalt wat anderen van je weten, ben je vrij om te leven zoals jij dat wil. Een machtige overheid die surveilleert en profileert, hoort niet thuis in een vrije wereld.

Dat de overheid onze privacy kan beschermen tegen grote bedrijven is een illusie. De beste bescherming is de eigen verantwoordelijkheid.

De LP is voor:

- een overheid die niet hoeft te weten met wie je woont of voor wie je werkt;
- terugdraaien van alle wetten die massasurveillance mogelijk maken, waaronder de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 ('Sleepwet');
- autonomie over medische gegevens, geen verplichte centralisering;
- financiële privacy dankzij het bankgeheim;
- het tegenhouden van EU-projecten als de CBDC, digitale ID en de Digital Services Act, die (in potentie) grote inbreuk maken op onze privacy;
- alle door de overheid verzamelde biometrische data worden vernietigd;
- politiecamera's verdwijnen uit het straatbeeld;
- optreden tegen bedrijven en particulieren die met beveiligingscamera's de openbare ruimte filmen als dit niet noodzakelijk is voor beveiliging van hun eigen terrein.

8.1 Privacywetgeving

De beste bescherming is de eigen verantwoordelijkheid. Met vrijheid komt verantwoordelijkheid. Als vrij mens kan en hoef je niet te rekenen op de bescherming van een ander. Ook niet tegen grote bedrijven als het gaat om privacy. Wetgeving creëert een 'one size fits none' model, vaak mede bepaald door de lobbyisten van de grootste bedrijven. Alleen wanneer jij zelf kiest voor bescherming van je data, zullen er diensten ontstaan die dat aanbieden. Dit is niet alleen eerlijker, maar ook effectiever.

In een sterke rechtsstaat kun je het als burger makkelijk opnemen tegen bedrijven of de overheid als het gaat om jouw privacy. De LP ziet binnen de definitie van het Non-Agressie Principe, misbruik en misleiding als een vorm van agressie. Een bedrijf dat onduidelijk is over de manier waarop het met iets gevoeligs als jouw data omgaat, maakt zich schuldig aan misleiding.

De LP wil dat overheden en bedrijven zich niet kunnen verschuilen achter wetgeving, maar te allen tijde worden gehouden aan het Non-Agressie Principe. Dit betekent dat je als burger sterk staat, juist wanneer je misschien weinig kennis hebt van data of van het internet.

8.2 Hoe de overheid omgaat met privacy

Het grootste gevaar voor de privacy is de overheid. De overheid verplicht je niet alleen om gevoelige informatie te delen, maar heeft ook de macht om jouw vrijheid in te perken. Die combinatie is gevaarlijk. Het toelagenschandaal is hiervan een pijnlijk voorbeeld, maar de ware risico's zijn veel groter.

De LP wil daarom een kleine overheid die extreem voorzichtig te werk gaat in het verzamelen van gegevens en zich beperkt tot het absolute minimum. Gegevens over met wie je woont, voor wie je werkt en wat je gezondheid is, zijn onnodig. Biometrische gegevens waarmee jij kan worden herkend, moeten per direct vernietigd worden.

8.3 Elektronisch patiëntendossier

Centralisering van medische gegevens is onnodig en onverstandig. Het elektronisch patiëntendossier (EPD) is in Nederland een controversieel onderwerp. Met het EPD wil de overheid het delen van medische gegevens regelen en zorgverleners verplichten hier gebruik van te maken.

Een voortslepend wetgevingsproces is na 15 jaar in de ijskast gezet, omdat men inmiddels is ingehaald door de plannen uit Brussel [12]. De Europese Commissie claimt burgers meer controle te willen geven over hun medische gegevens en gelooft dat het op grote schaal verzamelen en uitwisselen interessante businessmodellen oplevert. De LP constateert dat burgers hun controle juist kwijtraken door meer overheidsbemoeienis en ziet het niet als taak van de overheid om businessmodellen te realiseren.

Medische kenmerken behoren tot de meest privacygevoelige gegevens. Wanneer die gegevens op straat komen te liggen, kan dit grote gevolgen hebben voor jouw vrijheid en veiligheid. Denk aan je werkgever of verzekeraar die bekend wordt met een erfelijke ziekte in je familie. Of (buitenlandse) overheden die grote hoeveelheden medische data verzamelen voor geopolitieke en militaire doeleinden [13].

Centrale oplossingen zoals een EPD vergroten juist dit gevaar en maken ons extra kwetsbaar voor kwaadwillende partijen. De LP is voorstander van decentrale en vrijwillige oplossingen, waarbij patiënten zelf hun data beheren en delen. Om dit te bereiken moet de overheid zich op dit gebied onthouden van iedere vorm van regelgeving en dwang.

8.4 Massasurveillance

Massasurveillance is het op grote schaal monitoren van menselijk gedrag. Door technologische ontwikkelingen en steeds verdergaande bevoegdheden beschikken veel inlichtingendiensten in de wereld over een infrastructuur die niet zou misstaan in Orwells *1984* [14]. Niet alleen overheden, maar ook bedrijven maken op grote schaal gebruik van technologieën zoals gezichtsherkenning. Dit gebeurt ook in Nederland [15]. Recentelijk is bekend geworden dat onze politie al sinds 2011 gebruikmaakt van het Amerikaanse AI-algoritme van het bedrijf Palantir. Hiermee kunnen persoonsgegevens zeer efficiënt ingezet worden om de eigen inwoners te controleren.

Massasurveillance is niet alleen een inbreuk op onze privacy maar vormt ook een groot gevaar voor onze vrijheid. Het zet de deur open voor ongecontroleerde macht. De roep om meer bevoegdheden bij iedere nieuwe 'crisis' moet een halt toegeroepen worden [16].

9. SCHEIDING VAN GELD EN STAAT

Het huidige financiële systeem komt ten goede aan bankiers en de staatskas, maar gaat ten koste van de bevolking. Inflatie en een op schulden gebaseerde economie zijn directe gevolgen van monetair beleid: een overheid die zich bemoeit met het geld.

De LP is voorstander van vrijmunterij en wil dat de overheid zich afzijdig houdt van het geldstelsel. Kortom: een scheiding van geld en staat.

De LP is voor:

- een overheid die banken geen garanties biedt;
- veilige spaaralternatieven, zoals een depositobank, niet langer verbieden;
- een vrije markt voor financiële diensten: afschaffing van bankvergunningen;
- vrijheid om belasting te betalen in andere valuta dan de euro, waaronder Bitcoin;
- Bitcoin als de voornaamste oplossing tegen de manipulatie van geld;
- cryptomunten en ander geld niet langer belasten als belegging, maar als (vreemde) valuta. Vervolgens, op termijn, alle belastingen op vermogen en bezit afschaffen.

9.1 Inflatie

Langdurige inflatie wordt veroorzaakt door monetair beleid. Als alles blijvend duurder wordt, kan dit maar één oorzaak hebben: een toename van de hoeveelheid geld in omloop [17]. Sinds de oprichting van centrale banken, begin 20ste eeuw, heeft de wereld structurele inflatie gekend. Hierdoor is het leven, ondanks de technologische vooruitgang, steeds duurder geworden.

Inflatie heeft niet alleen effect op onze koopkracht, maar heeft ook psychologische gevolgen. Omdat het minder nut heeft om te sparen en om behoeftes uit te stellen, besteden we automatisch minder aandacht aan onze toekomst. Het levert kortetermijndenken op dat doorwerkt in vrijwel alle aspecten van de samenleving.

De overheid beloont dit en houdt de waanzin in stand met monetaire opkoopprogramma's, geldcreatie en het garant staan voor banken die de grenzen verder opzoeken. De rekening wordt doorgeschoven naar de belastingbetaler en naar toekomstige generaties.

De LP pleit daarom voor een scheiding van geld en staat, waarin de overheid geen mogelijkheden heeft om ons geld te beïnvloeden. Dat betekent het opheffen van de centrale bank en het toestaan van alternatieven naast de euro als wettig betaalmiddel.

9.2 De euro

De euro is van ruilmiddel geworden tot een politiek instrument dat de economie schaadt. In opdracht van Brussel bedrijft de Europese Centrale Bank monetaire politiek. Zolang dat het geval is, bestaat er geen economische vrijheid, maar een planeconomie zonder vrije prijsvorming. De LP staat voor economische vrijheid en een munt zonder overheidsinmenging.

Rente wordt gemanipuleerd. Dit is marktversturend en schadelijk. Bijvoorbeeld: in Spanje ontstond na toetreding tot de euro een grote vastgoedzeepbel, doordat men tegen een veel lagere rentevoet kon lenen dan voorheen. Het land betaalt daar nu nog de prijs voor. De Griekse tragedie is ook algemeen bekend. In Nederland zijn er door de kunstmatig lage rente kunstmatig hoge prijzen voor onroerend goed. Ook het pensioenstelsel staat door de euro onder druk.

Door stelselmatig vergroten van de geldhoeveelheid en de lage rentevoet, is er nu een veel hogere inflatie dan de 2% doelstelling. Dit zorgt ervoor dat de ECB weer de rem op de economie 'moet' zetten en zo een nieuwe crisis veroorzaakt. De volgende stap, een digitale euro, kan deze problemen niet oplossen.

Het probleem is duidelijk, elke munt die onder controle staat van een centrale bank zal uiteindelijk gebruikt worden voor politieke en sturende doeleinden. Of het nu over de euro, de gulden of elke andere variant gaat.

Nederland moet zo snel mogelijk uit het Stabiliteitspact van de euro stappen en de euro niet langer als enig wettig betaalmiddel behandelen. Uiteraard mag iedereen die dat wil euro's blijven gebruiken.

Voor het betalen van de kosten voor de nachtwakersstaat stelt de LP voor dat burgers ook Bitcoin kunnen gebruiken, zodat aan de basis van de economie een valuta staat die niet voor politieke doeleinden wordt gebruikt, en die geen inflatie veroorzaakt.

9.3 De digitale euro (CBDC)

De LP wil dat Nederland geen medewerking verleent aan de ontwikkeling van een Central Bank Digital Currency (CBDC), ook wel 'digitale euro' genoemd. Een CBDC geeft

overheden en de centrale bank meer macht over het financiële stelsel. Dit gaat in tegen de door ons beoogde scheiding van geld en staat.

De euro's waarmee we betalen, worden op twee manieren gecreëerd. Er is publiek geld en privaat geld. Publiek geld wordt gecreëerd door de centrale bank in de vorm van bankbiljetten en munten. Privaat geld wordt gecreëerd door commerciële banken in de vorm van leningen. Het overgrote deel van privaat geld is digitaal. Dit gebruik je bijvoorbeeld wanneer je betaalt met je bankpas of een online transactie doet. Publiek geld is niet digitaal.

De Europese Centrale Bank (ECB) gaat een digitale vorm van publiek geld introduceren. Naast het bijdrukken van bankbiljetten kan de ECB dan ook digitaal geld creëren: dit is de beoogde CBDC. De ECB zegt hierover: "We willen de rol van publiek geld als monetair anker veiligstellen en het vertrouwen in onze munt in stand houden." Kort gezegd geeft het de centrale bank extra mogelijkheden voor het voeren van monetair beleid. De LP is van mening dat het beter is als de centrale bank zich juist onthoudt van monetair beleid en pleit bovendien voor een situatie waarin geld een functie is van de vrije markt. In deze visie vervalt de noodzaak voor een CBDC.

De LP merkt bovendien op dat de technologie achter de CBDC een aantal potentieel zeer vrijheidsbeperkende kenmerken heeft. Zo opent het de mogelijkheid voor 'programmeerbaar geld', waarmee de centrale bank zou kunnen bepalen waar en aan wie bepaalde euro's kunnen worden uitgegeven. Zeker wanneer een CBDC-rekening gekoppeld wordt aan een digitale identiteit levert dit een instrument op waarmee ernstige inbreuk kan worden gemaakt op de individuele vrijheden van burgers. Ook al geeft de ECB op dit moment aan dat dit niet het doel is van de plannen, wil de LP hier ver vandaan blijven en elk (toekomstig) gebruik van dit soort middelen uitsluiten.

9.4 Betalingsverkeer

Banken zijn verplicht de transacties op je rekening in de gaten te houden en vaak ook te rapporteren aan overheidsinstanties. Dat betekent dat er feitelijk geen financiële privacy is in Nederland. Je wordt, nu vooral nog met zakelijke rekeningen, ondervraagd over transacties en bent schuldig tot het tegendeel is bewezen.

Zonder financiële vrijheid geen individuele vrijheid. Wij zijn voor terugkeer naar het bankgeheim en het herstellen van vrijheid aan iedereen, om geld uit te geven hoe je dat wilt. Dat betekent ook dat de overheid niet langer meer digitale betalingen of een centrale digitale munt 'stimuleert' en dat je contant geld zonder problemen kan spenderen. De vrijheid van gebruik van Bitcoin en het legitimeren ervan als wettig betaalmiddel voor de belastingen kan hierin ook een belangrijke rol spelen. De LP wil dit dan ook mogelijk maken.

Met deze maatregelen zal er geen omgekeerde bewijslast meer zijn over hoe je jouw geld uitgeeft. Je bent onschuldig tot het tegendeel bewezen is, en dat is hoe het ook hoort.

9.5 Bitcoin

Ons huidige geldsysteem werkt op basis van schuld en zorgt voor continue prijsstijgingen, omdat er steeds meer geld wordt 'bijgedrukt'. De centrale banken hebben een inflatiedoelstelling. Hierdoor worden onze lonen en bezittingen uitgehold. Met hetzelfde salaris kun je steeds minder kopen. Door als centrale bank te streven naar inflatie, maak je veel mensen bewust armer.

De LP wil een andere economische benadering en een geldsysteem zonder prijsstijgingen als gevolg van het vergroten van de geldhoeveelheid. In dit systeem zullen technologische ontwikkeling en productiviteitsverbetering leiden tot een blijvende stijging van de koopkracht – die niet door de centrale bank wordt afgeroomd.

Een nieuw monetair systeem

Het mag duidelijk zijn dat we leven in een tijdperk waarin hard geld (aan toonder) zoals goud te traag is voor de moderne wereldeconomie. Fiat valuta's (zacht geld), die nu als alternatief dienen, lossen dit probleem op, maar hebben inherent last van willekeurige waardevermindering door inflatie en andere problemen, waaronder verregaande centralisatie van macht. Deze beperken hun vermogen om alle aspecten van geld volledig te vervullen. Bovendien leiden de tekortkomingen van dit systeem, gecombineerd met technologische mogelijkheden, stimuleringsstructuren en menselijke hebzucht, tot grootschalig misbruik.

Bitcoin, als belangrijkste monetaire innovatie van de afgelopen eeuwen, markeert het einde van dit tijdperk. Voor het eerst in de wereldgeschiedenis kan hard geld zich wereldwijd met de snelheid van het internet verplaatsen. Het is ook de eerste technologie in de financiële wereld die de functies van geld kan verbeteren zonder te centraliseren, maar juist te decentraliseren. Bitcoin is niet alleen een technische verbetering, maar het beschermt ook tegen misbruik. Dit is wat het onderscheidt van de afgelopen eeuwen aan monetaire innovaties en waarom het kan fungeren als basis voor een nieuw deflatorisch monetair systeem. Niet gebaseerd op een edelmetaal maar op decentrale technologie, energie en encryptie.

De LP ziet Bitcoin voor wat het is: echt geld. Wij pleiten er daarom voor Bitcoin en andere cryptomunten niet langer als belegging te zien voor de belastingen. Dit houdt in dat cryptomunten hetzelfde worden belast als het geld op je bankrekening. Uiteraard is

de LP voorstander van het (op termijn) schrappen van de meeste overheidstaken, waardoor ook alle belasting op vermogen en bezit kan worden afgeschaft.

9.6 Bankvergunningen

Onze overheid verleent en reguleert via De Nederlandsche Bank bankvergunningen aan alle financiële instellingen. Hiermee gunt het de macht van krediet verstrekken en geldcreatie aan een steeds kleiner wordende groep bedrijven. Via deze oligopolievorming kunnen banken de macht van geldcreatie misbruiken ten koste van de inwoners die verplicht worden die specifieke valuta te gebruiken (de euro).

Hiernaast lopen financiële instellingen zichtbaar op alle wetgeving vooruit. De verschillende versies van Basel-wetgeving probeerden situaties te corrigeren die bij invoering alweer achterhaald werden door de volgende complexe financiële producten die op de markt verschenen. Schaduwbanken als Blackrock kunnen nu ook al krediet verstrekken en financiële producten creëren zonder de strenge regulatie. Ook ontlopen banken veel wetgeving via dochterondernemingen in belastingparadijzen. Toezicht is simpelweg niet bij te houden. De LP ziet deze regulering als een schijnveiligheid die de lobbycratie in de hand speelt. Daarom is de enige juiste keuze om de oligopolies te doorbreken, de bankensector te liberaliseren en toegangsbarrières voor nieuwe banken te verminderen.

9.7 Pensioen en AOW

Van collectieve dwang naar vrije keuze.

De Libertaire Partij staat voor maximale individuele vrijheid, ook als het gaat om pensioen. In Nederland zijn inmiddels meer dan 50 sectoren verplicht gesteld tot deelname aan collectieve pensioenfondsen. Werknemers en werkgevers hebben geen keuzevrijheid meer. Dit is geen solidariteit; dit is gedwongen afhankelijkheid van een gecentraliseerd systeem.

Pensioenfondsen beheren honderden miljarden euro's zonder dat de deelnemers daar enige directe zeggenschap over hebben. Er is geen vrije markt, geen concurrentie en geen exit. Zelfs als je het fundamenteel oneens bent met het beleid van jouw fonds, ben je wettelijk verplicht om te blijven bijdragen.

Hoe afhankelijk maakt dit de deelnemer? Onze kandidaat en financieel expert Hester Bais laat in haar boek *Worst Bank Scenario* zien hoe pensioenfondsen worden ingezet door banken om risico's af te dekken. Het 'juridisch gescheiden vermogen' blijkt vaak

niet meer dan een papieren belofte. Via complexe derivatenconstructies worden pensioenvermogens blootgesteld aan dezelfde risico's als waar banken zelf mee werken.

Wij vinden dat het pensioen van de toekomst niet gedwongen en centraal geregeld moet zijn, maar vrijwillig en transparant. Dit maakt ook keuzevrijheid om individueel pensioen te sparen in bijvoorbeeld edelmetalen en Bitcoin mogelijk.

De LP is voor:

- vrijwillige deelname aan pensioenstelsels;
- individueel pensioenvermogen mogelijk maken voor alle sectoren;
- vrijheid om te kiezen voor alternatieve pensioenopbouw.

Vrijheid is keuze

Een pensioen is pas een zekerheidsvoorziening als het gebaseerd is op vertrouwen, keuzevrijheid en eigenaarschap. De huidige structuur – verplicht, gesloten en ondoorzichtig – is een erfenis van een tijdperk waarin het individu ondergeschikt werd gemaakt aan het systeem. De LP wil die balans herstellen: jouw geld, jouw keuze, jouw verantwoordelijkheid.

Conclusie

De LP is voor:

- beëindigen van overheidsinvloed op het betalingsverkeer;
- afschaffen wettige betaalmiddelen;
- geen wettelijk maximumbedrag bij contante betalingen;
- Wet ongebruikelijke transacties afschaffen;
- geen meldplicht contanten bij binnenkomst of vertrek uit Nederland;
- de overheid accepteert Bitcoin als betaalmiddel;
- bankgeheim en rekeningen op nummer i.p.v. naam toestaan;
- afschaffen van de centrale bank en bankvergunningen;
- van collectieve pensioendwang naar vrije keuze.

10. VEILIGHEID EN DEFENSIE

Bescherming van burgers tegen agressie of die nu uitgaat van andere burgers of een vreemde mogendheid – is een kerntaak van de overheid. Al te vaak worden we door internationale samenwerkingen bij conflicten betrokken die Nederland niets aangaan en de veiligheid van Nederlanders op het spel zetten. Wat betreft interne veiligheid, gelooft de LP in een lokale aanpak, waarin de wijkagent centraal staat. Het is tijd om te stoppen met het opsluiten van mensen voor misdaden zonder slachtoffers, want drugsmisbruik is geen criminaliteit, maar een gezondheidsprobleem.

De LP is voor:

- uit de NAVO stappen;
- geen Europees leger;
- decentralisatie van de politie en een voorname rol voor wijkagenten;
- opsporing gericht op delicten waar slachtoffers zijn te betreuren.

10.1 De NAVO

De NAVO is opgericht als defensief samenwerkingsverband. Een coöperatie van bondgenoten, die naar buiten traden met de afspraak: een aanval op één lid is een aanval op alle leden; en daar zul je de gevolgen van moeten ondervinden. Echter, er zijn in de loop der tijd steeds meer inhoudelijke eisen over de invulling van het leger en de vorm van uitvoering in de voorwaarden geslopen. Bovendien is recentelijk aan het licht gekomen dat de NAVO ook niet-militaire verplichtingen oplegt aan lidstaten (Resilience Objectives), zoals de coronamaatregelen. Centralisatie van regelgeving beperkt de onderlinge leden in hun vrijheid.

Daar komt bij dat de NAVO in 1999 een agressieve militaire operatie in Joegoslavië begon en sindsdien niet meer als puur defensieve organisatie gezien kan worden. De LP volgt het Non-Agressie Principe en ziet geen andere optie dan uit de NAVO te stappen.

10.2 Defensie

Landsverdediging is wat de LP betreft een van de weinige taken van de overheid. Het woord 'defensie' zegt het al: offensief handelen is uitgesloten. Nederland is geen politieagent van de wereld en daarom moet het leger niet deelnemen aan buitenlandse

missies of wapens leveren aan landen die in oorlog zijn. Het waarborgen van de veiligheid en soevereiniteit van het Nederlandse grondgebied, territoriale wateren en luchtruim is de primaire verantwoordelijkheid van onze strijdkrachten.

Materieel

Het doel van de strijdkrachten is niet het voeren van industriepolitiek, maar het verdedigen van Nederland. Het is essentieel dat het aanschaffen van materieel in lijn is met deze doelstelling. Dit betekent dat doelmatigheid de doorslaggevende factor moet zijn.

Bij de aanschaf van materieel moeten factoren als eenvoud en robuustheid meer dan nu worden meegewogen. Dit zal in de praktijk beter uitpakken dan de huidige strategie van weinig, kwetsbaar, complex en duur.

Reservisten

Om het land effectief te kunnen verdedigen, moeten de landstrijdkrachten bestaan uit meerdere divisies en het leger moet uit tienduizenden soldaten bestaan. Dit hoeven geen beroepssoldaten te zijn. De dienstplicht moet worden afgeschaft en de nationale reserve zou idealiter worden uitgebreid, om zo tot voldoende weerbare mensen te komen. De reservist beschikt thuis over zijn persoonlijke standaarduitrusting en eventueel, zoals in Zwitserland, over zijn wapen om snel inzetbaar te zijn. Leden van de nationale reserve kunnen ook op gespecialiseerde functies (technici, luchtverkeersleiders, artsen, et cetera) worden ingezet, bijvoorbeeld in het geval van een natuurramp.

Marine

De rol van de marine zal vooral bestaan uit de verdediging van de Noordzee; er zijn onvoldoende financiële middelen om zover de wereld strekt aanwezig te kunnen zijn. Het doel is uiteindelijk verdediging van Nederland, geen inmenging in buitenlandse conflicten.

Luchtmacht

Bij het Oekraïneconflict is nadruk komen te liggen op drones. Ook raketten en raketafweer zijn belangrijke factoren. Straaljagers lijken minder dominant te zijn. De LP is van mening dat een grondige analyse van dit conflict noodzakelijk is om de strategie van de luchtmacht voor de komende jaren vorm te geven met als doel de verdediging van het eigen luchtruim.

10.3 Politie

De politie dient op lokaal niveau verantwoording af te leggen, niet nationaal. De veiligheidssituatie wordt besproken in de gemeenteraad en wordt zo een zaak van burgers en politiek.

De gemeente stelt het veiligheidsplan op en bepaalt deels de prioriteiten bij de politie. De raad kan moties van wantrouwen en afkeuring indienen en gaat over het budget. Waar een wijkagent aanspreekpunt op wijkniveau is, moet de gemeentelijke politiefunctionaris verantwoordelijkheid dragen voor de politie-inzet in een gemeente.

Decentralisatie

Centralisatie biedt bepaalde voordelen zoals gezamenlijk inkopen via facilitaire diensten. Specialistische kennis en diensten kunnen beter neergelegd worden in nationaal opererende onderdelen. Zo spreekt de LP zich niet per definitie uit tegen samenwerking op landelijke schaal.

Gemeente- en regio-overstijgende criminaliteit kan het beste worden aangepakt door landelijke opsporingsdiensten. Veel criminaliteit is lokaal en betekent dat naast de landelijke invalshoek ook lokale planning en coördinatie noodzakelijk zijn. Dit gaat verder dan het aannemen van wijkagenten. Intensieve samenwerking op lokaal niveau, inclusief het geregeld afleggen van verantwoording, is een essentiële voorwaarde voor het leveren van voldoende bescherming aan de burgers. Deze samenwerking en verantwoording komen onvoldoende uit de verf.

Maatwerk

Een belangrijk aspect van lokale veiligheidsplannen is dat er maatwerk mogelijk is; voorkomen is beter dan repressie. Door samen te werken met de gemeente kan gemakkelijker vorm gegeven worden aan individuele oplossingen voor veelplegers bij wie vaak meerdere problemen spelen, en die nu te gefragmenteerd behandeld worden. De verantwoordelijkheid voor de coördinatie ligt bij de gemeentelijke politiefunctionaris. Daarnaast kunnen gemeenten een deel van het budget inzetten voor particuliere veiligheidsdiensten, die bijvoorbeeld surveillancediensten leveren.

De uitdaging is de voordelen van de nationale organisatie te koppelen aan lokale verankering van de politie in de gemeenschappen. Er dient een lokaal fundament geschapen te worden. Dit betekent niet dat de politie de komende vijf jaar weer geconfronteerd wordt met een reorganisatie en er 355 gemeentekorpsen worden opgezet. Maar wel dat er meet- en verantwoordingsmechanismen worden geschapen, waarbij de gemeentelijke politiefunctionaris het draai- en ankerpunt is, als fundament van de lokale verantwoording.

Ook bij straffen is de mogelijkheid tot maatwerk belangrijk. Hierbij is proportionaliteit op basis van de ernst van het misdrijf en de omstandigheden altijd het uitgangspunt. Bij maatwerk kan gedacht worden aan een enkelband bij veelplegers in plaats van een korte celstraf. Of lagere straffen voor minderjarigen, gezien het feit dat zij nog niet volledig zijn ontwikkeld. Overigens zijn wij om die reden ook tegen het verlagen van de stemgerechtigde leeftijd naar zestien jaar.

Zelfverdediging

De LP is voorstander van het kunnen invullen van het recht op zelfverdediging door het individu. Naarmate individuen hier bedreven in worden en meer middelen hebben om zichzelf te verdedigen neemt de druk op het politieapparaat verder af.

11. WONEN

Wonen wordt steeds duurder door overheidsingrijpen op de woningmarkt en verkeerd monetair en fiscaal beleid. Hierdoor ontstaan huizenbubbels, wachtlijsten en woekerprijzen.

Alleen in een vrije markt herstelt het evenwicht tussen vraag en aanbod zich. Dat zorgt uiteindelijk voor meer woongenot, voor minder geld. Diverse praktijkvoorbeelden overal in de wereld tonen dit keer op keer aan [18].

De LP is voor:

- woningbouw aan de markt overlaten;
- meer grond met vrije bestemming, zodat meer kan worden gebouwd;
- geen prijsplafonds of puntenstelsels voor huurwoningen;
- een gezond financieel stelsel: scheiding van geld en staat;
- afschaffen van de Onroerendezaakbelasting (OZB).

11.1 Woningnood

Enkele decennia geleden was het nog mogelijk voor een gezin met een gemiddeld inkomen om een huis te kopen, maar tegenwoordig is zelfs dit streven buiten het bereik van aanzienlijk verdienende tweeverdieners. Betaalbare huurwoningen zijn praktisch alleen beschikbaar na jarenlange wachttijden. Ten tijde van de inhuldiging van koningin Beatrix in 1980 was de leus van de kraakbeweging: "Geen woning, geen kroning!" Sindsdien is de situatie verder verslechterd.

De Grondwet stelt: "Bevordering van voldoende woongelegenheid is voorwerp van zorg voor de overheid." Om deze reden heeft de staat gedurende tientallen jaren ingegrepen op de woningmarkt, met erg negatieve effecten. De overheid hoort zich niet te mengen in de markt voor koop- en huurwoningen. De LP heeft enkele suggesties om het woningtekort te verminderen.

Vrij (ver)bouwen

De overheid legt te veel restricties op als het gaat om het bouwen of verbouwen van woningen. Een huis bouwen op eigen grond? Een woning ombouwen voor kamerverhuur? Wonen in een recreatiebungalow? Het mag niet zonder toezegging van de gemeente en alleen als het past binnen het omgevingsplan. Het woningaanbod wordt hierdoor kunstmatig laag gehouden. De gemeente en projectontwikkelaars met een vergunning profiteren daarvan, ten koste van de burger.

De LP stelt dat grondeigenaren en woningzoekenden zelf mogen bepalen wat een goede plek is om te wonen. Hierdoor zal veel meer woonruimte beschikbaar komen op de woningmarkt. Hiervoor zal het tevens noodzakelijk zijn de verantwoordelijkheid en kosten van bijvoorbeeld ontsluitingswegen te herzien.

Geen prijsplafonds of puntenstelsels

Investeren in onroerend goed brengt inherente risico's met zich mee. Als projecten te groot worden, gaan ze vaak niet door. Wat investeren in hoge mate risicovol maakt, is prijsregulering door de overheid. Daarom pleit de LP voor het afschaffen van prijsplafonds voor koopwoningen en het vermijden van puntenstelsels in de huursector. Hiermee beschermt de LP eigendomsrechten, om zo investeringen in woningen te stimuleren.

Scheiding tussen geld en staat

Naast belemmerende regelgeving wordt wonen ook steeds duurder door verkeerd monetair en fiscaal beleid. Het ECB-beleid van goedkoop geld veroorzaakt inflatie die structureel boven de 2% norm ligt. Deze geldontwaarding heeft tot gevolg dat huizen duurder worden. Ook leiden kunstmatig laag gehouden rentetarieven tot lagere hypotheeklasten en daardoor weer hogere huizenprijzen. De veroorzaakte inflatie leidt er logischerwijs ook toe dat mensen hun geld stoppen in zaken die hun vermogen daartegen beschermen, zoals huizen en gebouwen. Dit heeft woonhuizen tot een beleggingsobject gemaakt. Voor de huidige huiseigenaren is het een vetpot, voor starters op de woningmarkt is het niet meer te betalen. Zie ook de standpunten in hoofdstuk 9. Scheiding van geld en staat.

Belasting op wonen

Jezelf kunnen voorzien in onderdak ziet de LP als een basisbehoefte. Belasting hierop heffen is immoreel en een van de eerste belastingen die zou moeten verdwijnen. Dit betekent het schrappen van de Onroerendezaakbelasting (OZB), die woningen en indirect het huren van een woning betaalbaarder zal maken.

12.ZORG

De LP staat voor een samenleving waarin solidariteit niet langer onpersoonlijk wordt afgedwongen, maar waar mensen zelf verantwoordelijkheid nemen voor naastenliefde en medemenselijkheid. Gedwongen solidariteit creëert een wereld waarin bureaucratie boven de mens gaat en het invullen van een formulier essentieel is. De verzorgingsstaat is ontmenselijkt.

Alleen door mensen de ruimte te geven om het zelf te organiseren, kan de menselijke maat terugkeren en kan oprechte sociale cohesie ontstaan.

De LP is voor:

- vrije keuze in behandeling en medicatie;
- afschaffing van de verplichte basisverzekering;
- directe verantwoording van zorgverlener aan de patiënt; geen administratielast van bovenaf;
- uitfasering van subsidies en inkoop van zorg door de overheid;
- afschaffing van de verplichting aan huisartsen het elektronisch patiëntendossier te gebruiken (zie ook hoofdstuk 8.3).

12.1 Vrije zorgkeuze

Elk mensenleven is waardevol, maar bij de vraag welke zorg iemand kan krijgen, spelen tijd en middelen altijd een rol. Bijvoorbeeld of er een duur medicijn moet komen voor een zeldzame ziekte. Of voor hoeveel ouderen een zorgverlener tegelijkertijd zorg kan dragen. Het gaat vaak om zeer persoonlijke keuzes, waarbij de wens van de patiënt, in samenspraak met een zorgverlener, centraal moet staan. De LP is van mening dat de overheid geen rol moet spelen in het maken van deze keuzes.

De overheid bepaalt

In het huidige zorgstelsel bepaalt de overheid grotendeels welke zorg toegankelijk is, en voor wie. De overheid stelt vast wat er in het basispakket zit voor de verplichte zorgverzekering en bepaalt welke onverzekerde zorg betaald wordt via belastingen, zoals langdurige zorg, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning. De keuze welke zorg nodig is en bij ons past, hebben we bijna volledig uitbesteed aan de overheid, die iedere burger over één kam scheert.

En omdat er toch al voor die zorg is betaald, ontstaat overconsumptie, met hoge kosten en wachtlijsten tot gevolg. Alternatieve geneeswijzen, die mensen kunnen prefereren, worden duurder en kunnen daardoor niet concurreren met de 'gratis' overheidszorg.

Administratieve lasten

Om dit systeem te organiseren en te controleren is een enorme bureaucratie opgetuigd. Zorgverleners besteden gemiddeld 40% van hun tijd aan administratie. Los van de enorme extra werkdruk die dit oplevert, maakt het de zorg onpersoonlijk. In plaats van de zorg af te stemmen op de patiënt, moeten zorgverleners alles nauwkeurig afvinken op een 'diagnosebehandelcombinatie'. De LP zou graag zien dat er vooral verantwoording wordt afgelegd aan de patiënt en minder aan instanties.

Opt-out

De LP staat achter het concept van 'opt-out', waarbij individuen de mogelijkheid hebben om buiten het bestaande stelsel te stappen en een zorgverzekering af te sluiten met vrije keuze in pakketten en eigen risico, of ervoor kunnen kiezen zich helemaal niet te verzekeren. Iedereen zou zijn eigen risicobereidheid moeten kunnen bepalen, ook als het gaat om zorg. Schrijnende gevallen van onverzekerden die zorg nodig hebben, kunnen rekenen op pro deo behandeling of andere vormen van vrijwillige solidariteit.

Solidariteit

Mensen die ervoor kiezen zich niet te verzekeren en toch ziek raken, zullen afhankelijk zijn van pro deo behandelingen of andere vormen van solidariteit, zoals crowdfunding of fondsen van goede doelen. De LP ziet het collectief afdwingen van solidariteit als immoreel. Een goed voorbeeld van vrijwillige financiering van zorgkosten zijn broodfondsen, waar diverse groepen ZZP'ers gebruik van maken. Voor mensen die hoge zorgkosten niet kunnen betalen, zijn er voldoende voorbeelden te noemen van oplossingen die vóór de huidige verzorgingsstaat bestonden, zoals charitatieve instellingen, de kerk of gewoonweg zorgverleners die gratis zorg leverden aan de armen.

De hoeveelheid donaties aan goede doelen in Nederland laat zien dat er genoeg solidariteit vanuit vrijwillige basis bestaat. De LP vertrouwt er ook op dat deze solidariteit zal groeien naar een menselijker systeem wanneer de zorg dichterbij de gemeenschap plaatsvindt.

Conclusie

De LP wil dat de overheid stopt met het sturen en controleren van de zorg. Het collectieve karakter van het huidige stelsel is een ernstige inbreuk op onze vrijheid, en is inmiddels uitgegroeid tot een bureaucratisch monster. Door de autonomie van patiënt en zorgverlener centraal te stellen zal de zorg in het algemeen beter en betaalbaarder worden.

12.2 Zorgverzekering

Op 1 januari 2006 werd de huidige Zorgverzekeringswet in Nederland geïntroduceerd, ter vervanging van de voormalige Ziekenfondswet en particuliere ziektekostenverzekeringen. Dit nieuwe stelsel is een verplicht collectief financieringsmechanisme, waarbij premies fungeren als bijdragen aan een algemeen zorgfonds. Dit fonds biedt iedereen binnen het systeem toegang tot basisgezondheidszorg volgens vastgestelde dekkingen, ongeacht hun individuele risicoprofiel of gezondheidstoestand. Dit leidt tot aanzienlijke bureaucratie en vertoont veel kenmerken van een planeconomie, zonder echte marktwerking, laat staan een vrije markt.

Een verzekering biedt financiële bescherming tegen onverwachte gebeurtenissen die men niet zelf kan of wil dragen. De huidige zorgverzekeringswet voldoet echter niet aan beide kenmerken. Het is eerder een 'all you can eat'-systeem, wat leidt tot overconsumptie, met als gevolg hoge kosten en wachtlijsten. Het is onzinnig dat een eenvoudig medicijn van 5 euro bij de apotheek via een complex declaratiesysteem vergoed moet worden aan de patiënt, wat resulteert in aanzienlijk hogere uiteindelijke kosten. Evenmin zullen de meeste Nederlanders failliet gaan door de kosten van het gipsen van een gebroken arm ter waarde van 800 euro. Het is aan individuele consumenten om hun eigen risicobereidheid te bepalen, niet aan de overheid.

De LP pleit voor een duidelijke scheiding van zorg en staat. De overheid moet niet langer het minimale verzekeringspakket of het eigen risico vaststellen. Er dient geen verplichte deelname aan verzekeringen te zijn.

12.3 Zorgzame samenleving

De mens is een sociaal wezen dat graag interacties aangaat en bereid is om in onderlinge relaties te investeren. Vrijwilligerswerk en zorg dragen voor anderen zijn uitingen van de wens om sociaal te zijn en je gewaardeerd te voelen. Juist door grote delen van de zorg en zekerheid op zich te nemen, werkt de overheid deze primaire menselijke behoefte tegen.

13. REFERENTIES

1. Bron: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/13/tekort-overheid-opgelopen-0-9-procent-bbp-over-2024>
2. Bron: Bovend'Eert, NJB 2022/1281, p. 4-5
<https://www.recht.nl/vakliteratuur/algemeen/aflevering/34707/nederlands-juristenblad/2022/20#a532137>
3. Bron: <https://balansdigitaal.nl/thuiszitters-tellen>
4. Bron: <https://www.onderwijsconsument.nl/wat-zijn-de-gevolgen-van-ongeoorloofd-verzuim/>
5. Bron: <https://www.nationaleonderwijsgids.nl/voortgezet-onderwijs/nieuws/42178-het-bejubelde-finse-onderwijsstelsel-ook-iets-voor-nederland.html>
6. Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/toekomst-onderwijs/toekomstgericht-curriculum>
7. Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financiering-onderwijs/financiering-primair-onderwijs>
8. Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/basisonderwijs/vraag-en-antwoord/hoe-zijn-de-groepen-in-het-basisonderwijs-bo-samengesteld>
9. Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-in-het-onderwijs/vraag-en-antwoord/wat-verdien-ik-als-leraar-in-het-basisonderwijs>
10. Zie bijvoorbeeld: <https://werkenbij.alliander.com/opleiding-ontwikkeling/ontwikkeltraject-tot-pac-engineer-hbo-mbo/>
11. Bron: <https://www.socialevraagstukken.nl/de-tweedeling-tussen-hoger-en-lager-opgeleiden/>
12. Bron: https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/european-health-data-space-regulation-ehds_nl
13. Bron: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9080995/>
14. Bron: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/09/spyware-and-surveillance-threats-privacy-and-human-rights-growing-un-report>
15. Bron: <https://www.bitsoffreedom.nl/dossiers/biometrische-surveillance/>
16. Zie bijvoorbeeld: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/inlichtingendiensten-grijpen-oekraïne-crisis-aan-om-bevoegdheden-uit-te-breiden~b8d270d93/>
17. Lees meer: <https://mises.nl/de-kaping-van-inflatie-hoe-een-verdraaide-definitie-een-politiek-wapen-werd/>
18. Zie bijvoorbeeld: <https://www.bnr.nl/column/economie/10537745/hugo-de-jonge-kan-leren-van-milei-overregulering-zorgt-voor-meer-problemen>